

РУСЛАН

Передплата
на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:
на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор!
на чверть року 5 кор.
на місяць 1-70 кор.

За границею:
на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року 8 рублів
або 18 франків
Поодинокє число по 16 сот.

Виходить у Львові що дня крім неділя і руских свят о 5½ год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. І. п. Домбровского (Хоруцини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня авичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш; а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Русланових псалмів М. Шапкевича.

Лицеміри.

Польска праса занотувала з радостію вістку, що навіть самі Русини признають правду статистичним виводам проф. Гломбінського, який сконстатував, що у східній Галичині число Поляків доходить до одного і чверть мільона душ.

На сїм опирають они консеквенцію, що східна Галичина не є вже Русію, а краєм з мішаним населенєм, де польський елемент становить чисельно більше як четвертину і здобув собі таке сильне економічно-політичне становище, що не дасть себе виперти по вік і тої евентуальности зовсім не лякає ся.

Гаразд, признаємо се. Ніхто з Русинів, навіть ті, що підносять квестию поділу Галичини, не думає про виперте Поляків «за Сян», бо се прямо неможливо. Такий клич підносять з руської сторони хиба недоварені голови, які не застановляють ся над значінем слова, а з польської сторони люди злої волі, щоби подратувати противну сторону такою інсинуацією. Бо навіть поділ Галичини міг би хиба потрохи зрівноважити шанси обох народностей і вплинути на справедливіше узглядненє потреб руського народа, а ніяк не діткнув би дотеперішнього стану посідання Поляків та і не міг би спинити їх дальшого національного і культурального розвитку.

Мусимо вже раз навчити ся терпіти себе по сусідски, бо справді прийде ся нам сусідувати по віки. Та на жаль додачуємо в останніх часах в польскім дневникарстві, а то і між деякими кружками польської суспільности недвозначний зворот до національного шовінізму з усіма єго лихими прикметами. Національна нетолеранция розпирає ся бутно та зарозуміло на вигіднім сїдалі супрематії, маловажає і нехтує права і справедливі жаданя слабшого, очернює і обкидує грязею єго зусилля до економічної і культурної самостійности і всяку нагоду використовує лише, щоби ударити з всею завзятістю злиднями прибитого сусіда.

Щоби покрити якимись позорами свою напасливу агресивність, від недавного часу сей відтінок польської праси ударив в алярмовий дзвін, що польскість на Русі є zagrożена і що она мусить станути до борби о своє існуванє супротив винародовлюючих єї Русинів. Дарма, що той сам проф. Гломбінський констатує зі статистичних дат, що польський елемент зріс непомірно, що Русини можуть хиба похвалити ся високим процентом... смертльности, єго орган Słowo polskie пише дословно:

»Зачинаємо вже розуміти небезпеченство, вже видимо, що на «всходніх кресах» систематична, свідома ціли і не перебираюча в средствах діяльність елементів, яких стремлінем є відорванє люду від польскости, відобранє єму віри і языка вітців, вимагає з нашої сторони не менше енергічного, систематичного, плянового противділання».

На якій підставі свіжа єще редакция Słowa polskiego прийшла так скоро до такого пересвідченя, де она бачить сю «систематичну, свідому ціли і неперебираючу в средствах діяльність» супротив того польского люду на Русі, який прецінь в переважній часті поселений по містах і становить верству бюрократії, ремісників і двірських урядників та прислуги, а лише в дуже малій часті селян-хліборобів — про се і не питати, бо єї дальші виводи ще далєко гірше противорічать всякому здоровому резсудкови і льогіці.

»Не вдаючи ся в історичні виводи — каже Słowo polskie — числимо ся лише з фактом існуваня чисельно знатної польської меншости у східній Галичині і з фактом безсумнівого упослідженя єї під народним і релігійним зглядом(!). В нинішніх услівях рівно віроісповідні закони, як закони шкільні в більшости случаїв ділають на шкоду наших народних інтересів(!). Рівноправність в обсягу сих відносин не дає нам достаточної охорони, противно, запевнює фактичну перевагу руському елементу».

Отже виразно і недвозначно висказує ся тут Słowo polskie, що навіть така рівноправність(?), яка тепер є — для него є недостаточною і що хотяй вся власть і значіне є в польских руках, то всеж таки, они упосліджені. І з сеї причини завзиває згаданий орган, щоби польський нарід звернув свою енергію і жертволюбність не єдино на оборону «kresów zachodnich» на Шлеску, але ще більше на «wschodnich kresach».

За кілька днів після сего виступленя Słowa polskiego появила ся відозва львівского лат. консистора, яка у вельми чорних красках представила сумний стан польської архієпархії на Русі під зглядом браку костелів і духовників та завзиває вірних до складаня жертв на будову каплиць і костелів «dla siermiężnego ludu». І тут польскість zagrożена діяльністю руського духовенства, до якого недавно звернув ся був один з польских ксьондзів з прилюдною просьбою в Gazet-і narodow-ій, щоби стерегли конкордату і не переланували «душички»... Всьо те овіяне пересадю, нещирістю і лицемірством, а обмислене лиш на те, щоби під формою народної оборони визвати екстермінаційну борбу против Русинів на цілій лінії wschodnich kresów.

Тим самим духом перенята і найновіша статя проф. Гломбінського в Słowie polsk-ім, яка поставила собі за ціль відперти неоправдані претенсії і напір Русинів задля зутраквізованя польского університету у Львові. Мимо сего, що сам міністер просвіти др. Гартель, хоть він як неприхильно відніс ся до сепесії руських студентів і справи основаня самостійного руського університету, признав львівський університет утраквістичним — і певно не без узглядненя правних основ сеї єго ціхи, — проф. Гломбінський підняв ся на історичних датах подати доказ виключної польскости львівської Almae matris. Однак

в першій єго статі не зовсім се удало ся єму; дальший ряд статей заповіджений.

Як бачимо, ріжні сфери: публіцистичні, духовні, наукові, не згадуючи вже про політиків та агітаторів підбадьорують себе взаїмно до сильнішого напору на Русинів. Однак тут мусимо заявити їм, що нас є за багато, надто свідомих своєї культурної минувшини і надто певних своєї історичної будуччини, щоби сей напір зміг нас прибити і виперти зі «всходніх кресуф». Дарма, будемо по вік сусідувати, хоть і як се нам тяжким стає таке повністичне сусідство.

Паради в справі науки руської мови в середніх школах.

Наукове товариство імени Шевченка дало почин в порозуміню з Руським товариством педагогічним до скликаня наради над справою науки руської мови в середніх школах з викладовою мовою польскою. В конференції, яка відбула ся 26. марця, а тривала перед — і пополудни, взяли участь професори університету: М. Грушевський, О. Колесса і К. Студинський, директори руських гімназий: Є. Харкевич, Гр. Цеглинський і О. Калитовський, посол і радник шкільний Ол. Барвінський, а надто 26 учителів руської мови як руської львівської так і иньших гімназий східної Галичини.

Наради отворив проф. Грушевський повитанєм зібраних і умотивованєм потреби такої наради, по чім вибрано председателем зборів директора Є. Харкевича, котрий покликав на секретарів проф. О. Макарушку і В. Гнатюка.

Опісля запросив председатель проф. д-ра Ів. Копача до предложеня реферату в повисшій справі.

1. Становище предмету науки руської мови в середніх школах з мовою викладовою польскою;
2. підручники до надобовязкової і зглядно-обовязкової науки руської мови;
3. час і тріванє тої науки.

Над сими, обширно умотивованими точками реферату д-ра Копача розвинула ся поперед усього генеральна дискусія, в якій усі речники піднесли факт, що наука руської мови, яка була уділювана на підставі плянів з р. 1898., не тільки не довела до позитивних результатів, але напакі викликала загальне невдоволенє у руського народа, дала нагоду до понижєня а навіть подоптаня прав руської мови, сталась причиною, що ученики не то що не горнули ся до сеї науки, але надто повисші постанови стали їм в тім на перешкодї.

По генеральній дискусії, в якій брали участь: проф. Грушевський, др. Щурат, пос. Барвінський, др. Колесса, дир. Цеглинський, др. Лукаковский, др. Студинський, Шухевич, Кокорудз, Бачинський, Грушкевич і др. Копач, приступлено до спеціальної дискусії, в якій по довгій і вичерпуючій дискусії і по поясненях даних послом Барвінським що-до поглядів і становища ради шк. краю і міністерства просвіти ухвалено ось які дезідерати:

Зібрані висказують конечну потребу заве-

деня науки руської мови яко предмету обовязкового у всіх середніх школах східної Галичини з включенням мст: Ярослав, Новий Санч, Сянік і Ясло, на рівні з наукою польської мови у тих школах. Однак з огляду на постанови основних законів, після яких не можна нікого сплувати до науки другої мови краввої, поставовила нарада домагати ся:

Поділу територіяльного середних шкіл Галичини а з тим і введеня в школах з викладовою мовою польською двояких плянів науки руської мови, з яких один обовязував би західно-галицькі, отже чисто польські, а другий східно-галицькі округи вчисляючи до послідних: Сянік, Новий Санч, Ясло і Ярослав.

Перший плян обовязував би в західно-галицьких середних школах, в яких наука руської мови була би предметом надобовязковим; курсові ноти з того предмету вписували би ся в рубрику надобовязкових предметів, як пр. з рисунків, співу; тотя нота не впливала би на загальний поступ ученика.

У східно-галицьких середних школах обовязував би другий плян, після якого наука руської мови була би там предметом зглядно обовязковим; курсова нота з того предмету вписувала би ся в рубрику обовязкових предметів, она впливала би на загальний поступ ученика, як нота з котрого-небудь обовязкового предмету пр. німецького язика.

При іспиті зрілости має руська мова, яко предмет зглядно обовязковий, те саме значінє і становиско як і иньші обовязкові предмети.

З науки руської мови, яко предмету надобовязкового, може ученик жадати вписаня ноти з руської мови в свідокство зрілости лиш в тій формі і мірі, як се має місце для иньших надобовязкових предметів.

До науки руської мови яко предмету зглядно обовязкового служити мають ті самі підручники, яких уживають гімназії з руською викладовою мовою, однак з відповідним обмеженем матеріялу як що-до авторів так і що-до їх творів відповідно до меншого числа годин науки.

Відповідно до пляну надобовязкової науки руської мови належить постарати ся о відповідні підручники.

Побія шкільної науки обовязувала би для обох плянів еще і приватна лектура.

Що-до числа годин, потрібних на науку руської мови, уважає конференція за коначне домагати ся двох годин тижнево з тим, щоби они були визначувані на рівні з часом, призначенем для иньших обовязкових предметів.

Вкінци ухвалив збір:

Поручає ся виділам як Наукового товариства ім. Шевченка так і Руського товариства педагогічного, аби закомунікували ухвали конференції так Раді шкільній краввій як і Мі-

ністерству просвіти з жаданем узглядненя тих ухвал при уложеню нових плянів, які мають на будуче обовязувати при науці руської мови, — надто мають виділи згаданих товариств переслати повиспі ухвали усім членам анкети, яких має Рада кравва в справі науки руської мови ще в сім півроці шкільнім скликати, — вкінци мають виділи згаданих товариств домагати ся як від членів Русинів тої анкети так і від Русинів, що засідають в Раді шкільній краввій, аби они безусловно устоювали ся на кождім місци за тими дезідератами і рішучо їх боронили, зглядно, щоби зазначили своє становиско через відданє і умотивованє т. зв. *votum separatum*.

Опісля ухвалив збір скликати осібну конференцію в справі науки руської мови в середних школах з руською викладовою мовою.

3 країни нужди і здирства.

3 Косівського.

Кочергана Федора Лукена — завідця до робіт лісових в Стебного буюков., котрий давно вже розділив свій маєток між діти, загулив жид Сігмунд Шерф до контракту на лісову роботу. Кочерган Федір запросив собі кума і сусіду Гната Москалюка «аби ми братчику був за свідка при письмі з жидогою». Се діялось 6/5 1899, але письмо датованє 7/5 1899, отжеж пофальшованє, як твердять гуцули. Письмо робив Корнель Вейсман — писар з Дихтинця. Після твердження гуцулів перебрав жид роботу лісову «у фундуши (гр.-оріент. фондї реліг. на Буковині) і взяв собі за завідця Федора Кочергана, котрий єму зобовязав ся доставити робітників гуцулів від ковбка по 22 кр. На се дав жид гуцулови завдатку 150 зр., а 50 зр. мав надіслати до тижня поштою. Колиж жид до 24/5 1899 не надіслав тих 50 зр. гуцулови, то він відослав єму *Lohnvertrag* і гроші (150 зр.) поштою, а наспівши в два дни опісля 50 зр. не прийняв з пошти.

До весни 1901 жид не чінав ся гуцулів, аж у весні тій обжалував Федора Кочергана і его синів: Тавасія, Семєва (в часі *Lohnvertrag*-у ще малолітнього), Костя, зятя Василя Дронька і Гната Москалюка, хотя всі вони були лише свідками. По розправі судія задекретував під датою Путилів 21/5 1901. С. 134/1⁵, що всі они зур *ungetheilten Hand sind schuldig dem Kläger Sigmund Schärf den Betrag von 202 K 24 h. und die mit 103 K 56 hel.* (от, якїж високі кошти при теперішній процедурі цивільній!) *bestimmten Prozesskosten binnen 14 Tagen bei Exekution zu bezahlen.* В *Entscheidungsgründen* каже судія, що *als erwiesen wurde angenommen, dass der Schaden von min-*

destens (як би жид був ще більшої напасти хотів, був би дістав, як доказує то *mindestens*) 202 K 24 h. Zu dieser Annahme прийшов судія на підставі *Lohnvertrag*-у, пунктації, котрого потвердили єму Корнель Вейсман і Сімон Шерф (брат Сігмунда) *mit dem Beifügen, dass der ganze Inhalt des Vertrages den Beklagten vor Fertigung desselben verdolmetscht wurde.* Тимчасом гуцули готові присягнути, що *Lohnvertrag* не був їм відчатаний, — що Сімон Шерф не був цілковито при списаню *Lohnvertrag*-у і з'явив ся аж тоді, коли гуцули виходили від Корнеля Вейсмана, щоби в сінях видерти від Федора Кочергана 20 зр., котрі сей був єму винен. Здає ся, що се (видерте 20 зр.) було властивою цілею, щоби Сімон Шерф зробив зараз *Geschäft*, а Сігмунд Шерф — аж за 2 роки на гуцулах.

Сини та зять Федора Кочергана може ще й гадали, що, коли власть ся їм робота, то стануть до неї, але не зобовязували ся, а Гнат Москалюк, прикликаний на свідка ані знав жид, ані гадав у него наймати ся, а однаково жид присяг на розправі, що він зобовязав ся до роботи. — Гнатови Москалюкови зробив я рівночасно донесенє до прокуратурі о кривоприсягю, о сфальшованє акту і о введенє в блуд суду через фальшиве зізнанє, та «ледви з сеї муки буде хліб», бо прокуратурія ошаджує в таких случаях, хоть в доходженнях о справі політичні не щадить ся ніколи. А хотя би й було з того, то пощо того всего, колиж судія при теперішній процедурі цивільній дуже много може, — *коли хоче*. Гуцули вже много журили ся неповинно, тай скоштували ся, а вкінци *законлядували* їм від 8/11 1901 Zl. E. 2063/111 *mit der bürgerlichen Einleitung des Versteigerungsverfahrens zur Hereinbringung seiner (Sigmund Schärf) vollstreckbaren Forderung pr. 202 K 24 h. sammt Prozesskosten pr. 103 K 53 h.* (повисше було 103 K 56 h.) und 28 K 87 h.!) (*Се відай переразити кождого, що в ч. к. путилівськїм судї таке високе число Exekutionsbewilligung!* Ледва знайде ся ще де таке число на гуцулів!?)

3 політичного поля.

В Цилєї відбули ся онадї надзвичайно численні збори німецького населеня в справі словінської гімназії в Цилєї. Заложено протест против дальшого істнованя рівнорядних гімназійних клас з словенським викладовим язиком в цилєйській гімназії і ухвалено революцію, звиваючу всіх німецьких послів, без огляду на се, до якого сторонництва они належали-б, щоби супротив брутального, обяджуючого Німців поступованя славянських сторонництв та поведєня правительства в сій сараві, розпочали про-

БОГДАН БАРВІНСЬКИЙ.

Відповідь рецензентови „Н. М.“

(Ковець).

На думку рецензента моя гіпотеза про рік прешбурского з'їзду не є вдоволяюча, бо я (немов-то) ігнорую літописну звістку під р. 1254. Ся звістка важна тому, пише рецензент, бо літописець вказує тут на путанину в своїй хронології і на неясність свого представленя в порядку подій. «Недостаточно внимательное отношение» до звістки під р. 1254, пише дальше рецензент, годить ся почислити до великих недостатків розвідки.

Зі своєї сторони мушу я зазначити, що й на те, як запутана хронологія Г.-в. літописи звернув мою увагу не перший д. рецензент, а Костомарів (*Лекції*, ст. 50; цитую прецінь сей твір в своїй розвідці на ст. 7). Не знаючи сего, не бувби я міг забирати ся поправляти дату літописної звістки. Поправляючи її, я зовсім не звертав уваги на хронологію та порядок подій Г.-в. літописи. Хронологія єї нічого не варта, тож дату вивів я зовсім безалежно від дат літописних, опираючись на категоричнім висказі проф. Грушевського в его спеціальній студії над хронологією Г.-в. літописи (ст. 3.): «Супроти такої довільности хронології Іпатського ко-

декса, вона зовсім не може служити до ужитку. Ніяка редукація не поможе на неї: треба дату кождої події *викомбінувати на власну руку*, хронологію-ж іпатську *попросту ігнорувати*. Очевидно рецензент, не знаючи згаданої студії проф. Грушевського, тримав ся ще застарілих поглядів.

Літописець пише під р. 1254: «Хронографу же нужда есть писати все и вся бывшая, овогда же писати в передняя, овогда же воступати в задняя». (*Лит. по ип. св.* вид. 1871. р. ст. 544). Дальше оповідає він, якою смертю згинув останній Бабенберг, хоч передтим вже під р. 1252 занотував его смерть. Се власне вказує на те, що події, занотовані під р. 1254, (с. в. борбу Белі IV. з Вячеславом і шлюб Романа з Гертрудою) повинен був літописець оповісти зараз но звістці про прешбурский з'їзд і они становлять властиве продовженє сеї звістки, бо під р. 1254 мав літописець намір оповісти лише про похід Данила на Шлезк (пор. *Грушевский: Хронологія* ст. 36). Спір Белі IV. з Вячеславом, занотований в літописі під р. 1254, мав в дійсности місце по р. 1250. і его уважаю я дальшим наслідком прешбурского з'їзду про сей спір за Губером, Льоренцом і Бахманом (гл. *З'їзд* ст. 16—17) міг я спокійно зігнорувати звістку Г.-в. літописи під р. 1254, не ігноруючи через те самого факту. Рецензент зробив мені з сего закид, але власне показав, що він не порозумів підком звязи, яка заходить між літописними звістками під рр. 1252. і 1254.

Дальше мушу замітити, що в рецензії д. Н. М. виходить із стилізації реченя про мир в Прешбурзі 1254. р., який споводував папа Інокентій IV, таке, що сей мир заключив Бєля IV з Вячеславом; в дійсности мир в Прешбурзі 1254. р. заключив Бєля з Отокаром, бо король Вячеслав помер вже 1253. р. (пор. *Mayer: Geschichte Österreichs*, 2. Aufl. Wien u. Leipzig 1900. I, ст. 105). Подаю се тому, що так оно виходить із стилізації реченя, бо не хочу припускати, щоб д. рецензент хотів Вячеслави продовжати его жите о один рік. Замічу также, що до р. 1254. не можна відносити з'їзду прешбурского Г.-в. літописи (як уважає можливим рецензент), бо став ся він тоді, як «цїсар мав в руках австрійські землі», а ті не були вже власностию німецького цїсаря навіть в 1251. р. (гл. *З'їзд* ст. 17), о не то в 1254. р.

З цілої рецензії д. Н. М. бачу, що він не дуже то задав собі праці при оцінюваню моєї розвідки (грішать іменно незнанєм жерел і найновішої літератури) та зробив се так, щоби збути ся. Звичайно рецензія насуває авторови якісь нові думки, а ся, мушу стверто сказати, має для мене стільки користи, що й тоді, колиб єї не було.

У Львові, 16. марца 1902.

тив правительства як найострішшу опозицію і не занекали її доси, доки kwestія чеського університету в Берні і гімназій: словінської в Цилей і чеської в Олаві не стане розв'язаною на вдоволене німецьких сторонниць.

З Брукселя доносять, що супротив суперечних доносень, хто дав перший почин до зновлення мирових переговорів, Бури чи Англіїці, після добре поінформованих кругів, безпосередня ініціатива до сего вийшла від самого короля Едварда, якому дуже залежить на тім, щоби на коронаційні торжества, які заповідають ся надзвичайно величаво, не падала кровава тінь полуднево-африканської війни. Коли король вислав лорда Вольселея до полудневої Африки, уділено бурским провідникам зі сторони, симпатизуючої з ними, зичливої ради, аби виявили прихильність до заключення миру, бо друга така нагода правдоподібно вже не случить ся. В бурських кругах панує переконанє, що Англія поневає жадана безумовної улеглости, бо в противнім разі місія Вольселея була-б зовсім безуспішною.

Про султана доносять англійські дневники в Царгороді цікаві подробиці. Его умисловий стан є зовсім аномальний. Безнастанно і всюди він добачує зраду, навіть із сторони своїх найвірнійших. В палаті казав урядити для себе окремиї апартаменти, де день і ніч стоїть на сторожі 100 поліційних агентів. Прибачний лікар і ад'ютант мусять перше коштувати всяку страву і напій, заким султан возьме їх до уст. Не спить на ліжку, але на тапчаві і вночі зриває ся від страшних сонних привидів. Завсїгди носить при собі 2 револьвери. Сей нервовий розстрій викликав також погіршенє загального стану здоров'я, тож Абдуль Гамід став іграшкою в руках малої аспірантської кліки. Богато осіб зникає в виднокруга наслідком денунцій султанських заупників. Недавно султан сам застрілив три свої жінки, прочуваючи зраду з їх сторони.

Пора відновити передплату!

НОВИНКИ.

— **Календар.** В неділю: гр.-кат. Алексія; рим.-кат. *Великдень*. — В понеділок: гр. кат. Кирила; рим. кат. *Великодній Понеділок*. — В вівторок: гр.-кат. Хризанта, Дарії; рим.-кат. Теодори.

— **Відозва до Родимців-Комарнянців.** Дорогі Земляки! Наші рідні брати і сестри в Комарні приготувляють ся на день 8. мая (н. ст.) 1902 до великого народнього торжества — до обходу 20-літнього ювілею заснованя читальні «Про світлі». Се рідке, незвичайне народнє свято! — Сорок, тридцять, двадцять літ в минувшину — се спорий час, що пригадує нам ті щасливі, веселі хвилі з життя нашого, коли то ми зі школа нераз повертали, чи то на свята, чи на вакації під рідну стріху, де з великою радістю очікували-дожидали нас наші рідні... — Трафляється ся нам дуже красна нагода, відновити тепер ті молодечі спомини, пригадати собі ті щасливі хвилі життя нашого, оглянути разом ті пам'ятні, дорогі місця родимі — віджити хоч на хвилину споминами молодих мрій, поривів, буйних молодечих ідеалів. Лучається ся нам, Дорогі Родимці, пожадана нагода, зробити бодай раз дуже милу несподіванку нашим Землякам в Комарні. — Впрочім хто-б не відчував сеї милої повинности, морального обовязку, бути при так великім торжестві наших братів?!... Така згадана «Читальня» — то перший розсадник просвіти межі нашими Земляками. Таж в тій «Читальні» ми нераз загірвались до спільної праці на народній ниві. Таж таа «Читальня» то вже 20-літня красавиця, що пишається ся чималими ділами. А тепер, по 20 літах свого житя-існуваня, невтомимої діяльности, оглядається ся «Читальня» на своє жниво. Стає при зеркалі, хотя приглянувшись своїм сльї-уроді, розцвітєвє. Дорогі Родимці! Нумо заохотити пильну робітницю до тим ревнійшої праці!

Судьба вправді визначила нам поле діланя по всіх закутках нашої русько-української землиці, з неодного кивнула й поза межі ріднього краю. Але пора нам, бодай тепер при нагоді народнього свята, айти ся разом в дорогом, рідному містечку Комарні, згадати вспільно бувальщину, почитати та звеличити своєю присутністю торжество наших вітців і братів. Бог

вість, чи не буде се для неодного з нас послідня стріча із всіми Комарнянцями... — Наші Земляки, як звісно, вставили ся в борбі за народні права, понесли тяжку жертву на престолі руських, народних кривд. — Чи не мали-б ми бути притомні при їх, а разом і нашім торжестві? Думаємо, що ніхто з нас не заявить ся рівнодушним на сей поклик.

Тож на бік всякі недогідности! Проч з всякими перешкодами та вимівками! Поборімо всякі трудности, які би заходили кому з нас, покониаймо всякі перепони, а всі, як один муж станьмо в той великий для нас день в нашім ріднім місті Комарні!

Батьки, матери, брати, сестри — всі Комарнянці дожидають, визирають нас дня 7. мая в своєму городі.

Програма: Вечером в середу дня 7. мая 1902. (день перед зїздом) аматорське представленє «Свекруха». В четвер рано (8. мая) Служба Божя (соборна), за помершу родину і членів «Читальні». По Службі Божій «Академія» в честь обходу 20-літніх роковин заснованя «Читальні»; в програму входять: 1) Привіт. 2) Кантата. 3) Принагідний стих. 4) Відчит о розвою «Читальні» в протягу 20 літ. 5) Привітанє «Читальні» а) делегатом головного Відділу, б) Родимцями-Комарнянцями, і пояненє зїзду, в) філією, г) делегатом читальні сільських. 6) Имн: «Ше не вмерла Україна». Відтак слїдує знимка фотографії Комарнянців і вспільне «святченє». Як буде погода, то пополудні маївка з фантовою льотериєю; а в разі непогоди, вечером концерт з томболею і танці.

Від Комітету Комарнянців на провінції: *Др. Андрій Юс*, посол державної ради і адвокат краєвий в Калущі; *І. Пеленьский*, п. к. судия в Устриках долїнних; *о. Володимир Паук*, м. декан, член ради повітової, член ради шкільної окружної в Богородчанах, парох Саджави; *о. Андрій Пеленьский*, парох в Книгиничах; *о. Григорій Калимон*, парох Ришкової Волі.

— **Друге віче руських жінок**, що відбуло ся в Станиславові в вівторок дня 25. марця с. р., одноголосно ухвалило дотично проєкту організації отєї резолюції:

I. Комітет вічевий розішле відозви до всіх жіночих товариств, до всіх Русенок з зазивом основувати по всіх більших містечках огнища жіночі.

II. Комітет зверне ся до нашої сільської інтелігенції з покликом подати звіт, що здїлано доси для піднесеня духового і економічного стану селян і який промисл міг би в даній місцевості з хїсно розвивати ся.

III. Віче ухвалює вїзвати всіх щирих патріоток заняти ся організацією селянок, міщанства, робітниць і слуг, — а то через поширанє і основуванє захоронок, крамниць, читальні, союзів робітничих і товариств слуг, уладжуванє відчитів і вечерниць народних.

IV. Віче віднесе ся до соїму з прошенем уладжуваня курсів ремісничих, також і для дївчат, евентуально о допущенє їх до існуючих уже курсів для хдопців.

V. Віче ухвалює постарати ся усіми силами о власне видавництво жіноче, евентуально хочби лиш о часописє для жіноцтва сільського, чи то самостійну, чи в додатку до Свободи або Громадського Голосу.

VI. Віче звиває всіх прихильників народної справи подати свої гадки як і практичні інформациї, чи то статями по часописях, чи відчитами, уладжуваними по тозариствах, о скілько і в який спосіб порушені тут справи дадуть ся в практиці здїйснити.

VII. Вибраний вічем комітет виготовить в найкоротнім часі на підставі даних інформацій і зроблених перших проб меморіал про працю організаційну, що стане ся предметом нарад слїдуючого віча, котре в найближшій речинци осїянім доконечно належить скликати.

Що до основаня руського університету ухвалило віче резолюції:

I. З огляду на конечні а незаспокоєні культурні потреби руського народа віче руських жінок в Станиславові домагає ся від правительства як найкоршого заложєня руського університету.

II. З огляду на зовсім недостаточну акцію правительства в сій справі віче узнає потребу заложєня приватного руського університету і звиває руське жіноцтво до розвинєня агітації в сій справі.

Dziennik polski зажурив ся сим вічем, бо мовляв: To już, doprawdy, nie żarty. Było dotychczas dość kłopotu z borytelami; obecnie zapowiadają się nowy — z borytelkami!

— **Тільки по руськи!** Ше так недавно гомонів сей оклик на соборчиках, вічах, в часописях, але хто мав нагоду айти на русько-католицьке приходство, або до Церкви св. Варвари у Відні, той мусів певнити ся, що сей оклик там зовсім не долівав, бо там *еще по німцями!* В церкві побачите лиш німецьке: Ausgang! На приходській канцелярії: griech.-kath Pfarramt, печатка приходського уряду також griech.-kath. Pfarramt, якби справді там були якісь Німці русько-католицького обряду. *Quoerque tandem?*

— **Оповідченє.** На підставі постанови IV. загальних зборів «Кредитового Союзу краєвого», стоваришеня зареєстрованого з обмеженою порукою у Львові, з 25. марця с. р. дирекція по-відовляє отсим всім Ви. членів стоваришеня, що 4% дивіденди з чистого зиску за рік адміністратційний 1901 виплачує ся кожного дня в льокалі «Краєвого Союзу Кредитового» (ринок ч. 10, I. поверх) межі годиною 12. а 1. пополудні крім неділь і руських свят. Розділенє дивіденди наступає в той спосіб, що цілу дивіденду отримують члени, котрих повний уділ через цілий рік був в стоваришеню; $\frac{3}{4}$ дивіденди ті члени, котрих повний уділ був зложений в першім чверть-році; $\frac{1}{4}$ дивіденди ті члени, котрих повний уділ був зложений в другім чверть-році; а $\frac{1}{4}$ дивіденди ті члени, котрих повний уділ був зложений в третім чверть-році 1901 р. Дивіденди виплачує ся за предложєнем книжки уділової. Дивіденди невідняті до кінця року 1902 дописують ся до уділів дотичного члена (§. 26. статуту). — Львів, 28. марця н. ст. 1902. *Др. Кость Левіцький, Кость Паньківський.*

— **Скрутинія виборів до міської ради** у Львові покінчить ся імовірно за тиждень. Як показує ся з дотеперішого вислїду виборів, абсолютну більшість голосів буде мати около 25 кандидатів, а на прочих радних відбудуть ся нові вибори.

— **Справа Штілера.** Найвисшій трибунал у Відні займає ся оноді справою Штілера (якого посуджено о зраду стану) і признав его невинним.

— **Поєдинок.** В Станиславові відбув ся оноді в кошарах артилерій поєдинок на шаблі межі двома цивільцями, п. Т-цким, судовим авекультантом а п. Ц-ским. П. Т-цкий одержав глибоку рану в груди і є смертельно недужий. Справа пішла о якусь практикантку з агенції крак. асекур. товариства. Міська поліція знала про поєдинок і хотїла ему перешкодити, але поліційців прогнав з кошарів капітан. — Прокураторя зарядила сейчас енергічне слїдство.

— **Віденський університет.** Фреквенція на віденськїм університеті в минулім зимовім пірві була доволі висока. Записало ся 6.066 звичайних і 1.855 надзвичайних слухачів, разом 7.921 слухачів. З того припадає на поодинокі відділи: Богословіє: 316 звич., 26 надзв.; права: 3.024 звич., 88 (між ними одна жєнщина) надзв.; медицина: 1.142 (між ними 29 пань) звич., 172 надзв., 692 фреквентантів, 7 госпітанток; філософія: 1.284 звич. (між ними 41 пань), 374 (між ними 46 пань) надзвич., 78 фармацевтів, 80 госпітанток. Крім того 332 надзвич. слухачів і 5 госпітанток було на відділі державної рахунковости.

— **Старий довг.** Скарбківська фундація в Дроговижі обжалувала п. Давида Абрагамовича о заплату 122 К за 4 лавки і пару чобіт, які він мав замовити в тім заведеню перед 23 роками. Секретар суду Чернявський видав вирок увільняючий, бо обжалований кляв ся, що за замовлені річи в своїм часі заплачено, а з недбало ведених книг в дроговискім закладі годі було правди дійти. Заступник фундації зголосив відклик.

— **Політична прогулька короля** Едварда VII. Англійский король мав по святах вибрати ся на морську прогульку здовж берегів Англії. Королівский яхт виїде з порту Кові. Властям надморських міст поручено, нікого не допускати до берегів, бо король не бажає собі ніяких овацій. В прогульці возьмуть участь всі міністри, а довірочні розмови короля з міністрами будуть певно немалою політичного значєня.

— **Військове шпігунство.** Шпігун російский полковник Грім сидить доси в слїдчій в'язниці; справа его ще не рішена, що з ним зроблять, чи повісять, чи розстріляють, чи може виплють на Сибір до каторжних робіт. Грім, як звісно, є Німцем, проте Німці хотять ослабити перед світом вражінє сеї тяжкої провини і в слїдних своїх письмах поставили kwestию, о скілько воєнне шпігунство є злочином і о скілько оно є для справ воєнних потрібне. Німці доказують, що не они перші завели воєнне шпігунство, але Росія, а они навчили ся сего від неї. Москалі перші завели у себе систему шпігунства і узнали єї річию конечною до доповненя т. зв. «воєнної, вивідуючої служби». Одна з часописий заявляє, що шпігунство впровадив до військової літератури не хто иньший, лиш полковник російского генерального штабу, Клембовский. Твір его про шпігунство перев'є на німецьку мову член великого генерального штабу, барон фон Фетай. Перекладчик додав від себе вступне слово, що ніколи ще жаден офіцер не висказав ся так отверто про потребу шпігунства воєнного, хотяй уважає сеї спосіб лихим, однак конче потрібним. Клембовский заявляє в своїм творі, що він яко фаховець не може взагалі розуміти служби перевідуючої, котра би не мала бути шпігунством. Кінце є оком в армії, а шпігун єї ухом і було би за пізно уживати шпігунства аж доперва в часі війни. Задля того потреба і мусить ся їх уживати в часі спокору, а не чекати аж на ра-

порти післанців або на аташе військові. Щоби відповісти задачі шпигунства, повинні шпигуни меншати за границею і, о скільки можна, в над-гранічних місцевостях; они повинні наважувати зносини з особами впливовими і точно студіювати місцеві відносини. Взагалі они повинні всякі зміни і уладження військові гаразд досліджувати і доносити про се тому правительству, що їх удержує і оплачує. Автор твору згадує при сій нагоді, що перед французско-німецькою війною кілька літ вештали ся у східній Франції шпигуни німецькі і перевідували ся о всім. Одні з них перебирали ся за рибаків і мірили глибокість рік, другі яко артисти-малюрі відрисовували різні кріпости, як Аянже, Бельфурт і п. Одні з таких шпигунів перебрані за діда вирисував на дві шапки фортифікації Парижа. Кількох перебрало ся за сестри милосердя і служили в шпиталях, щоби там дещо вивідати ся. Підчас самої війни появили ся в Штрасбурзі чоловік, котрий представив ся яко комісіонер в продажі збрюї від американського товариства. Однак він звернув на себе увагу, проте спійма-но его в місті Меці і всаджено до арешту. Підчас слідства признав ся, що є шпигуном ні-мецьким. Поставлено его перед воєнний суд і за-суджено на розстріленя. — Так само — згадує

автор — робили французські шпигуни в Німеччині. Генерал німецький, родом Француз, Дікрот, на кілька літ перед війною наймав до німецького війська французских вислужених підфіцирів і офіцирів і ті опісля вертали назад до Франції і доносили про силу німецького війська і про ріжні справи воєнні. Між иньшими одні француз-ський шпигун служив при німецьким генеральнім штабі і видавав Франції різні важні документи. Спосіб, в який правительству має обходити ся з своїми шпигунами, подає автор Клембовский в окремім розділі свого твору. Він каже, що правительству повинно шанувати їх особисте достоїнство і можливо найбільше їх грошево винагороджувати. На тих, котрі піднімають ся сего шпигунського ремесла — каже автор — по-винно ся не шадити грошій. Фридрих Великий мовляв, що «чоловік, котрий своє жите посвя-чує на шибеници, заслугує на велику нагороду». Князь де Ліль висказав, що «наколи за мільон можна купити офіцира штабового з неприятель-ської армії, то се ще не за дорого». Вкінці додає від себе німецька часопись, що нині продають ся офіцери-шпигуни дешевіше як за мільон, а Грім є приміром...

Телеграми.

Відень, 29. марця. Wiener Ztg. оголошує санкціоновану двомісячну провізорію будже-тову від 1. цвітня до 31. мая.

Відень, 29. марця. Найближше засіданя па-лати послів відбуде ся в виторник 8. цвітня о 11. год. передполуднем. На дневнім порядку на дальший хід бюджетової розправи.

Інсбрук, 29. марця. Ходить тут поголоска, що правительству хоче доповнити катедри з викладовою італійською мовою на інсбруокім університеті, на правничім відділі, після чого на-міряє утворити з них італійську правничу ака-демію в Триденті. Однак італійські послы на се не годять ся, бо жадають отвореня італійського університету в Триесті.

Триест, 29. марця. Зі Скутарі доносять, що в Альбанії панує революційний рух. Правитель-ство не в силі придавити его. Убийства і рабун-ки на дневнім порядку навіть в білий день. Ма-ніфести, ширені по цілім краю визнають насе-леня до повстаня.

COLOSSEUM Ernesta Thorna

у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сєйшна.

Нова величава і сензаційна програма!

від 16. до 31. марця 1902.

При співучасті військової музики 24. п. п.

1) **Малецій**, славний прєстїдїтатор. 2) **Les Diess's**, найзнаменитший дует французский. 3) **Revelton-Selina Trio**, найліпший акт силачів на ви-сячих ливах. 4) **The five Juggling Johnsons**, най-висша американська сензація. 5) **Marcelli**, на-слїдувач інструментів. 6) **Nusza Melitta**, польська субретка. 7) **Zetto**, комічний жонглер. 8) **La belle Violetta**, французка субретка. 9) Американський біоскоп.

Що дня о 8. год. вечером велике предста-вленя. В неділю і свята два представлєня. Що п'ятницї **High-Life** представлєня. Білєти вчасній-ше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

МУРОВАНІЙ ДІМ

з офіцинами, садом і огородом
в **БЕРЕЖАНАХ** (ч. 4. побіч ставу)
продам сейчас за **4.000 зр.**
Зголошеня приймає Редакция „Руслана“.

Н О В І С Т Ь!

Кожний дрібний властитель повинен заосмотрити ся в нову

ДИМ для ЗЕМЛЯН — **ручну сівачку** —

у Львові
улиця Ягайлонська.

спроваджену нами з ГАМБУРГА.

Ся сівачка сїє рівненько, рівномірно, отже лїпше, а заразом ошаднійше, як сїє ся рукою.

ЧЕРНІВЦІ, Tempelgasse 1. Вага 2 клг. — Цїна 20 кор

„ТОВАРИШ“

ілюстрований калєндар
на 1902. рік.

Цїна 1 кор. без пересилки поштової; з пересил-кою о 10 сот. більше.

Замовляти у Сєня Горука у Львові, площа Домбровского ч. 1.

„ТОВАРИША“ можна набувати також у всіх Філіях „Народної Торговлі“.

НАКЛАДОМ ХОЙНАЦКОГО.

Лєв Лопатинський.

СВЕРУХА — комедія з сїльського жита в 3 актах —
Цїна 60 сот.

З жита схоплї типичні, погідна веселість і простота сцїничної обстановки чинять сю комедію дуже пригідною до вистави навіть для менших аматорських кругів.

Набути можна в *Старопопільській книгарні* у Львові.

Розклад поїздів залізничних обовязуючий від 1-го мая 1901.

(Прїзд і відїзд поданий після часу середно-європейского).

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
посл.	особ.	приходить о годині		посл.	особ.	відходить о годині	
		6:10	з Кракова, Берліна, Вршави, Відня	6:25		до Станиславова, Підвисокого, Потутор	
		6:20	з Чернівців (Іцкан, Га. аду), Гусятина	6:30	1:55	до Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний	
		6:46	з Брухович, шод. від 16. мая до 15. вер. вк.	6:43	2:08	до „ „ „ „ дв. Підзамче	
		7:45	з Янова	6:55		до Лавочного (Мункача, Пешту) Борислава	
		7:40	з Тернополя, Бродів на дв. Підзамче	8:30	8:40	до Кракова (Відня, Варшави), Берліна	
		8:00	на дв. головний	2:55		до Сколього, до Лавочного (1. лип. до 15. вер)	
		8:10	з Лавочного (Пешту) Калуша, Яснока	9:00		до Сколього, до Лавочного (1. лип. до 15. вер)	
		8:15	з Сокала, Рави рускої	9:15		до Янова	
1:35		8:50	з Кракова, Відня, Варшави, Пешту, Берліна	9:25		до Підволочиск, Бродів, Гусятина дв. Пїда.	
		11:45	з Ряшова, Любачова, Самбора	9:42		до Сокала, Белзця, Рави рускої і Любачова	
		11:55	зі Станиславова (Керсемеє, Потутор)	10:20	2:40	до Сокала, Белзця, Рави рускої і Любачова	
		12:55	з Янова	10:25		до Чернівців	
		1:10	зі Сколього, Калуша, Хирова з Лавочно-	1:25		до Янова від 1. мая до 15. вересня в не-	
			го від 1. черв. до 15. вер.	2:15		дїлї і свята	
		3:14	з Брухович (16. мая до 15. вер. в нед. і св.)			до Брухович від 16. мая до 16. вересня	
		4:40	зі Самбора, Борислава, Стрия			в недїлї і свята	
2:20		4:11	з Підволочиск (Київа) Бродів на дв. Пїда.	3:05		до Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.	
		5:25	на дв. голов.	3:15		до Янова шодено від 16. мая до 30. вер.	
2:35		5:50	з Кракова	3:26		до Брухович шод. від 16. мая до 15. вер.	
		5:40	з Чернівців, Іцкан	3:30		до Ряшева, Хирова, Любачова	
1:45		6:00	з Сокала, Белзця і Любачова				
Н і ч							
		7:36	з Брухович (16. мая до 15. вер. в нед. і св.)	4:25	6:10	до Станиславова	
		8:20	з Брухович від 16. мая до 15. вересня шод.		6:20	до Кракова (Відня, Берліна, Варшави)	
		9:41	з Янова від 1. мая до 15. вер. щоденно		6:30	до Янова від 1. мая до 15. вер. т. в дні б.	
		9:20	з Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і св.)		6:35	а від 16. вер. до 30. цвіт. 1902 щоденно	
8:40		9:50	з Кракова (Відня, Берліна), Ясла, Розвадова		7:10	до Лавочного (Пешту) Калуша, Хирова	
2:31		9:40	з Чернівців, Букарешту,		7:32	до Тернополя, Бродів дворець головний	
12:15		10:20	з Лавочного (Пешту) Хирова, Калуша		7:52	дворець Підзамче	
		10:20	з Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Пїда.		7:52	до Сокала і Рави рускої	
		10:02	на дв. голов.		9:30	до Брухович (16. мая до 16. в р. в нед. і св.)	
		3:12	з Підволочиск Количиньє на дв. Підзамче	2:51	10:30	до Янова від 1. мая до 15. вересня	
		3:35	на дворець головний		11:00	до Чернівців і Іцкан	
					11:10	до Кракова, Відня, Варшави	
					11:32	до Підволочиск, Бродів дв. голов.	
					4:15	до Кракова, Відня, Берліна, Самбора	
					4:45	до Брухович від 16. мая до 15. вер. шод.	

ЗАМІТКА: Пєра нічна числїть ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано. Час середно-європейский рїзнять ся від часу львівського о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейского — 12 год. 36 мин. часу львівського. — В місті видають білєти їзди: Занчайні білєти агенція часописий Ст. І. Соколовского в пасажи Гавсманна ч. 9. від 7. год. рано до 8. вечером, а білєти звичайні і всякі иньші, тарифи, ілюстровані провідники, розклади їзди і т. п. бюро інформаційне ц. к. залізниць держав них (ул. Красівських ч. 5. в подїрїю, сходи П. двері ч. 52.) в урядових годинах (8—3 а в свята 9—12).